

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

(Teema b. sivistys, koulutus ja tiede)

PISA-tutkimusten mukaan Suomessa tyttöjen ja poikien osaamiserot etenkin lukutaidossa ovat kasvaneet hälyttävästi. Sukupuolten välinen ero on suurin juuri lukutaidossa, kun verrataan muihin maihin. Lukutaidon merkitys on huomattava, se luo pohjan kaikelle oppimiselle. Pojat ylikorostuvat heikosti osaavissa. Tässä on alueellisia eroja, eli ero on suurin haja-asutusalueilla ja pienissä taajamissa; puolet pienempi suurissa kaupungeissa.

Eri puolilla Suomea on erilaiset valmiudet ja taloudelliset resurssit kehittää sukupuolisensitiivistä kasvatuserojattelu opetuksessa ja tämä on omiaan eriarvoistamaan lapsia ja nuoria riippuen siitä,

missä päin Suomea he asuvat. Suomessa ei ole edelleenkään olemassa rekisteriä, josta voi seurata opettajien kelpoisuuksia ja täydennyskouluttautumista. Koulutuksenjärjestäjä tai oppilaiden vanhemmat eivät voi tietää, minkälaisilla kelpoisuuksilla ja osaamisilla lapsia ja nuoria kulloinkin opetetaan.

Maahanmuuttajaperheiden lapsilla, erityisesti tytöillä on heikko koulutustaso. Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisten äitien koulutustasolla on suuri merkitys lasten menestymiseen. Kun maahanmuuttajaperheen äiti kouluttautuu ja työllistyy, on hyvin todennäköistä, että hänen lapsensakin kouluttautuvat. Maahanmuuttajaäitien kotouttaminen on tehotonta ja tämä puolestaan haittaa juuri tyttöjen mahdollisuuksia kouluttautua.

Työmarkkinoiden ja koulutuksen segregaatio on ollut Suomessa erittäin jyrkkää jo pitkään (myös verrattuna muihin Euroopan maihin) ja se rajoittaa yksilöiden koulutus- ja ammatinvalintoja sekä ylläpitää sukupuolistereotypioita, jotka muuten olisivat jo ehkä rikkoutumassa. Tämän vaikutus naisten ja miesten työmarkkina-asemaan on suuri.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

Kasvatus- ja koulutusjärjestelmän tasa-arvoisuuden edistäminen vaatii koko koulutuspolun tarkastelua. Kynnys osallistua kasvatukseen ja koulutukseen on pidettävä matalana kaikille. Tavoitteena tulee olla yksilön yhdenvertainen ja oikeudenmukainen kohtelu jokaisessa elämänvaiheessaan.

Suomalaisten poikien ja tyttöjen väliset osaamiserot on tasoitettava. Myös maahanmuuttajataustaisten perheiden tytöillä oltava mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin haluavat ja sellaisille aloille, joista itse ovat kiinnostuneet.

Korkea-asteen koulutuksessa pitää kiinnittää voimakkaammin huomiota siihen, että tasa-arvonäkökulma kulkee läpi kaikessa toiminnassa ja opetuksessa mukaan lukien henkilöstörekrytoinnit. Tulevaisuuden työntekijöiden kouluttajina korkeakoulujen tulee olla edelläkävijä tasa-arvokysymyksissä. Ne luovat tasa-arvoisia käytäntöjä ja suvaitsevaa ilmapiiriä työmarkkinoille valmistuville ja täten kehittävät työelämää. Ajatus tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta on sisällytettävä luontevasti kaikkeen toimintaan, erityisesti ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa.

Opiskelijoiden tulee saada tasapuolista kohtelua opiskelijavalinnoissa (valintakokeet, valmennuskurssit), ohjauksessa, opetustilanteissa ja arvioinnissa. Jokainen korkeakoulussa työskentelevä ja opiskeleva on yhteisölleen arvokas. Sukupuolitietoisuutta on edistettävä opettajakoulutuksessa ja korkeakouluopettajuudessa. Sukupuolitietoisuuden avulla voidaan edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä madaltaa koulutuksen ja sitä kautta työelämän segregatiota.

Sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä on asetettava nollatoleranssi. Tasa-arvolaki kieltää kaiken sukupuoleen perustuvan syrjinnän, mutta siitä huolimatta, ilmiö on yhä olemassa. Lisäksi pitää kiinnittää huomiota siihen, että määräaikaisuudet eivät vaikuta negatiivisesti naisten urakehitykseen. Raskaus ei saa olla peruste määräaikaisuudelle tai työ- tai virkasuhteen jatkumattomuudelle. Määräaikaisuudelle tulee aina olla perusteltu syy.

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

-

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopoliittikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Nykyinen kasvatuksen ja koulutuksen oikeusturvajärjestelmä ja sen resurssit ovat hajanaiset. Suomessa on useita eri tahoja, jotka käsittelevät oikaisuja, valituksia ja kanteluita sekä lisäksi

erillinen lapsiasiainvaltuutettu. Esimerkiksi kiusaamisia koskevien valitusten käsittelyajat ovat pitkiä ja prosessi byrokraattinen. Sukupuolisensitiiviset asiat ovat monesti juuri niitä, joiden vuoksi lapsia ja nuoria kiusataan koulussa.

Yhdistämällä lasten ja nuorten kasvatus- ja koulutusasioiden oikeusturvakysymyksiä käsittelevät aluehallintovirastojen vastuualueet, lapsiasiainvaltuutetun toimisto, hallinto-oikeuksien kasvatus- ja koulutusvalitukset sekä oikeusasiamiehen kasvatus- ja koulutuskysymyksiä koskevat kanteluoikeudet yhdelle uudelle viranomaiselle eli lasten ja nuorten oikeuskeskukselle (LANO).

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Koulutuksen tasa-arvo merkitsee sitä, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskella niin pitkälle kuin oma motivaatio ja rahkeet riittävät. Kasvatuksen ja koulutuksen tehtävänä on tukea jokaisen lapsen ja nuoren oppimisen ja kasvun edellytyksiä ja tarjota riittävä tuki oppimiselle ja omien vahvuuksien löytämiselle. Maahanmuuttajaperheiden lapsiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Maahanmuuttajaperheen äidillä on erityisesti suuri merkitys lasten menestymiseen. Kun äidit saadaan kotoutettua koulutuksen ja työllistymisen avulla, tämä edistää myös maahanmuuttajaperheen lasten motivaatiota kouluttautua ja menestyä. Oppilaitosten opinto-ohjaajille on myös annettava täydennyskoulutusta, jotta nämä osaavat nykyistä paremmin ohjata myös maahanmuuttajataustaisia tyttöjä korkeakouluopintoihin.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

-

Viitamies Pauliina
OAJ